

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvzemši nedelje in praznike. — Inserati do 30 petit vrtst. Din 2., do 100 vrtst. Din 2.50, od 100 do 300 vrtst. Din 3., večji inserati petit vrtst. Din 4.. Popust po dogovoru, inseratni davek posebej. — Slovenski Narod relja mesečno v Jugoslaviji Din 12., za inozemstvo Din 25.. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNISTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica št. 5
Telefon: 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126

Podružnice: MARIBOR, Smetanova 44/I. — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26. — CELJE: celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65. podružnica uprave: Kocenova ulica 2, telefon št. 190. — JESENICE, Ob kolodvoru 101.

Račun pri poštnem čekovnem zavodu v Ljubljani št. 10.351.

BESEDA O NAŠEM ŠOLSTVU

Nekaj načelnih misli ob koncu šolskega leta — O šolstvu premalo razpravljam

Ljubljana, 18. julija.
Zveza Šola in domččuti potrebo, da poda nekaj načelnih misli o našem Šolstvu ob koncu šolskega leta.

Počitnice imamo. Dijaki so se razkroplili širom domovine in starši si oddahnejo, ako so otroci šolsko leto srečno dovršili. Ako otrok ni izdelal razreda, mogoč pozabljajo na učitelje ali profesorje in se tolažijo, da bo morda prihodnje leto boljše. Učitelji in profesorji hvalijo ali pa tožijo, da so dijaki slabici in da se ne zanimajo za šolo.

Najbrž je že od nekdaj tako, da starši in učenci isčejo krivide za neuspehe na učitelju, učitelji, oziroma profesorji pa na učencih. Vsak bo imel nekaj prav in zato bo najbrž resnica nekje v sredji; toda pri delu v šoli sodelujejo tudi drugi važni činitelji, ki so včasih močnejši kot učitelji in učenci, ki lahko tudi najboljšemu učitelju in skrbnemu učencu skoro onemogočijo napredki pri pouku.

Učenci so nam po svojih zmožnostih in nagnjenosti nekaj danega, s čimer moramo računati in kar naj šola šele oblikuje. Tudi učitelji in profesorji so po svojem značaju in sposobnosti že dovršene osebnosti tako da se skoro ne dajo v osnovi izpremeniti.

Vsako leto objavijo dnevni listi tabele o številu razredov in učencev terocene v vedenu in napredku. Ni naš namen podatnik števila učencev, učiteljev in šol, tudi ne številčnega razmerja učencev, ki so dovršili razrede odlično, prav dobro, dobro, ki imajo povpravni izpit ali ki so celo padli.

Iz poročil, ki jih imamo o delu v šoli med letom in ob sklepu leta, bi lahko ugotovili nekatere vnanje in notranje vzroke neuspehov na naših šolah.

Vplivi gospodarske krize na šolstvo

Sedanja gospodarska kriza se je tako zlasti zajedla v vse področje našega udejstvovanja, da je tudi naše šolstvo hudo prizadeto po njej.

Predvsem nam manjka v vseh krajih in pri vseh vrstah šol zadostnih in primernih prostorov. To je prav tako v kmečkih občinah kakor mestih, da sta večkrat po dva razreda v enem prostoru ali pa je v razredih, kjer je prostora in kjer bi smelo biti 30 do 40 učencev sedaj 60 do 70 in celo 90 učencev. Tudi na srednjih šolah v Mariboru in Ljubljani ni nič boljše, vse so prepopolnjene. Poleg tega so tudi stavbe po večini starejše ter po svoji notranji ureditvi prostorov, razsvetljavi, zdravstvenih naprav, zračenju in drugih ozirih ne odgovarjajo današnjim, vzgojnim, učnim in higieniskim zahtevam.

Pred vojno so gradili šole za tedanje prilike ali se teh malo. Meščanskih šol skoraj niso imeli, zato so te danes najbolj zapostavljene in se morajo stiskati po vedeni z osnovnimi šolami v istih prostorih ker jih še mnogo nima lastnih stavb.

Srednje šole v Ljubljani in Mariboru so prepopolnjene, ker šole z 1200 do 1300 učenci ne morejo vršiti prvega vzgojnega dela, ker je zaradi prevelikega števila učencev, razredov in profesorjev pretrgan stik med učenci in profesorji, med profesorji samimi ter med profesorji in direktorjem, ki naj bi duhovno vodil ves zavod. To niso ved šole, ki bi duhovno vodile mladino in bi profesorji, kot osebnosti vplivali nanjo, ker ne pridejo v ozj stiki živo, temveč šolske tovarne, kjer se izdeluje blago na debelo.

Pri tem seveda ne more biti pravih učnih, še manj pa vzgojnih uspehov. Ne sme nas varati samo boljši uspeh, ki ga kažejo letni izkazi večjih zavodov v primeru z manjšimi, ker to še ne kaže vzgojnih uspehov.

Na zavodih z velikim številom učencev v razredih ima včasih vlogo slučaj, ker učenci pridejo ocenjevanju samo dvakrat ali trikrat na vrsto v semestru.

Jezikovni poučki v takih razredih je skoraj nemogoč posebno v tujih jezikih.

Ceprav je kriza v gospodarstvu, je vendar skrajni čas, da se zerače potrebe šole, ker boljše izobraževanje narašča bo lažje premagal tudi gospodarske težave.

Tedje kot pomanjkanje učnih prostorov smo občutili pomanjkanje učnih oseb in to na vseh vrstah šol. V nekaterih okrajih je manjkalno na osnovnih šolah po več učiteljev, tako da so bile šole zaparte, ali posečini razredi zdrženi, da je prišlo do 70 in celo 100 učencev na enega učitelja. V Ljubljani in Mariboru ter njih najbljžji okolici je bilo obratno celo preveč učnih oseb. Kljub temu je primanjkovalo v celoti v Sloveniji preko 100 učiteljev. Ako bi se držali določb zakona o naravnih šolah glede števila učencev in poedinčnih razredih t. j. 40—50 učencev, bi ne bilo nič brez posebnih učiteljev, ter bi jih celo primanjkovalo. Nekoliko si je pomagala šolska uprava s fondom za brezposebne in namestila nekaj učiteljev, nekaj pa jih je namestilo ministrstvo in z proračunskih prihrankov in odtegljajev draginjskih doklad poročenim učiteljacem.

Tudi na meščanskih šolah je bilo med letom veliko pomanjkanje učiteljev, da skoraj ni bilo šole, ki bi imela popoln učiteljski zbor in so ostale na mnogih šolah

nadure, da je bilo učiteljstvo preobremenjeno. Dodelitev učiteljev z osnovnih šol so še na škodo pouka v naravnih šolah.

Tudi v srednjih šolah so bili nekateri nameščeni še med šolskim letom ter so se menjavali profesorji za nekatero predmete štirikrat do šestkrat.

Tretja težka rana v našem šolstvu je veliko pomanjkanje učnih pripomočkov za učence in učitelje. Na mnogih osnovnih in meščanskih šolah v siromašnih krajevih komaj spravijo nekaj knjig za učence, da imajo vsaj nekateri učne knjige in si potem med seboj izposajo. Podporne knjižnice nimajo sredstev, da bi zadostile vsem potrebam in preskrbeli vsem siromašnim učencem knjige, zato se vrši pouk celo brez knjig.

Vzajemna pomoč staršev in mladine bi lahko veliko odpomogla in obenem vzgajala mladino k solidarnosti.

Zbirke učil na šolah so zastarele, ker niso nobenih sredstev za nabavo novih. Novi računi pouka nova področja v tehniki in gospodarstvu so dali že davno prilik, da so sestavili strokovnjaki tudi nove učne pripomočke, le da jih naše šole ne morejo nainabaviti. Zato je popolnoma razumljivo, da pouk v fiziki, kemiji in zemljepisju ni dovolj življenski in ne vzbudi pravega zanimanja pri mladini.

Za pouk zemljepisja in zgodovine bi moral imeti vsaj v mestih na razpolago kinematograf z dobrimi vzgojnimi in poučnimi filmi, da bi take predstave bile brezplačne in obvezne, ker bi bile del rednega pouka. V nekaterih državah so to že uvedli. Pri nas je priredil v Mariboru društvo Šola in domččuti predstav.

Dalje moramo doseči od prometnega ministra brezplačno vožnjo za učitelje in učence za poučne izlete, ki naj bodo sestavni del rednega pouka iz zemljepisja in zgodovine ter prirodopisja ker imajo posebno važnosti za narodno in državljansko vzgojo.

Različne vrste šol

Sedanje vrste šol so se izoblikovale v daljši dobi in so odgovarjale svojemu namenu, ko so nastale.

Duhovno in stvarno življenje pa se razvija dalje in kaže vedno nove potrebe, za katere mora šola prizavati mladino. Tako so nastale pri nas vrste šol, ki so namenjene mladini iste starosti, so si pa po svojem notranjem ustroju, načinu pouka in duhu, ki vlada v njih povsem naspromerno. Glede osnovnih šol od prvega do četrtega razreda je najmanj sporov ker je njih naloga kako imenova in enostavna, a kljub temu najvažnejša.

Od četrtega razreda dalje imamo kar tri različne vrste šol, višjo narodno, meščansko in nižjo srednjo šolo. Da bi se omejil naša na srednjih šolah je skoro onemogočen prihod z višjih narodnih in meščanskih šolah v srednje šole. Nižje srednje šole same pa imajo tri različne tipove, in sicer humanistični in realno gimnazialski in realni tip.

Otrok z desetimi leti se ni tolko duševno razviti, da bi se lahko sam odločil, za katere vrsto šol je sposoben. Tudi starši in učitelji ne morejo spoznati pri otroku v tej dobi talentov, ker niso še izoblikovani. Otrok pride na ta način v neko šolo po želji staršev, brez oziroma na to ali ima sposobnosti za tako duhovno in poznejše življenske smeri, komakor jo ima tista šola. Še težje so prehodi v višjih razredih srednjih šol.

Iz vsega sledi, da bi morala za širiletno osnovno šolo slediti enotna nižja srednja šola, ki bi trajala tri ali štiri leta in ki bi jo obiskovali vsi otroci ter bi po krajnjih gospodarskih in kulturnih potrebah imela več tipov, toda še vedno toliko skupnosti, da bi po dovršeni enotni prednji šoli vsak prišel lahko v katerikoli tip višje srednje ali strokovno srednje šole. S tem bi dvignili dobo, ko se mora odločiti otrok za neko stroko do širiletnega ali petnajstega leta, ko se že pokazale posebne sposobnosti in nagnjenja ter ima otrok že nekaj vlogov v različnih poklicih, da se ne more do nadzorne izobrazbe za različne praktične delo.

Že starci klasiki so zahtevali da se učimo za življenje in ne za šolo, tega načela se bi morala oprijeti tudi naša šola.

nošt, da si jih tudi razvije.

Novi oblik šol ni mogoč uvajati takoj, zato bi morali ustanoviti prvo nekaj pozkusnih šol, v katerih bi preizkusili novo organizacijo, učne načrte način pouka in učila, ter jih še na podlagi izkustev izboljšali in splošno uveli. Da bi ne bilo straha pred takimi preizkusnimi šolami bi morali pritegniti najboljše učitelje, ki bi s svojo osebnostjo jamicili za uspeh, ker bi jih pri delu ne smeli ovirati ozkorčni birokratski predpisi.

To omenjam posebej zato, ker so pri nas v zadnjih letih brez vsakega prehoda in preizkušnje celo med šolskim letom uvajali nove učne načrte, kar bi se ne smelo zgorditi. Učni načrti naj se preizkusijo, preko katerih preidejo umski in tudi moralni akrobati, kakor pozneje v življenu, ne da na našem naraščaju odprli ravno pot na vzgor, čeprav naj bi bila strma in težka.

Preko teh nasprotij med šolami v na-

učiteljev iz osnovnih šol. Tudi vseučiliški profesorji zahtevajo sprejemne izpite, za vseučilišče, ker se jim ne zdi zeločastna preizkušnja po profesorjih srednjih šol za zadosten dokaz, da je dijak res sposoben za študij na univerzi. Da bo še več ovir v duševnem razvoju mladine so uvedli srednje šole še malo maturu, da morajo eni in isti učiteljev še enkrat preizkusiti dijaka in se, ako se niso zmotili in potomotoma pustili učenca preko četrtega razreda. Tako je izobrazbeni pot naše mladine podobna bolj skakanju preko ovir, preko katerih preidejo umski in tudi moralni akrobati, kakor pozneje v življenu, ne da na našem naraščaju odprli ravno pot na vzgor, čeprav naj bi bila strma in težka.

Preko teh nasprotij med šolami v na-

vpični zgradbi nam bi pomagalo skupno delo učiteljev vseh šol in staršev, ki imajo otroke tu in tam in že, da se mladina čim boljje pripravi za življeno, brez nepotrebnih ovir, ki bolj ubijajo um, kot krepe duševne sposobnosti in ki uničujejo žive mladini in staršev.

O vseh šolskih vprašanjih moramo javno razpravljati, zato bi bilo potrebno, da bi naši listi imeli čim več sodelavcev iz tega področja, ki bi v stalni rubriki o šolstvu redno obravnavali probleme, ki nas teže.

S skupnim delom staršev, učiteljev vseh vrst šol in javnosti bomo lahje tudi v dobi gospodarske krize, ki jo spremljajo krizi tudi na drugih področjih, dvignili svoje šolstvo in s tem omiku svoga naroda.

Samostan na sodu smodnika

Zgodovinski grški samostan je najprvo uničil požar, nato pa je razvaline razdelil še strahovita eksplozija

Atene, 18. julija. r. Včeraj je nastal v znamenitem in zgodovinskom samostanu Megalileonu na Peloponezu katastrofalen požar. Ogenj je nastal v celici nekega meniha, in se je s silno nagonal razširil na vse samostan. Menihi so se zmanj trudili, da bi ogenj pogradi v skaloju in je bila še iz leta 1821 velika kletka zalogata smodnika. Ta smodnik so skrili v kleti tega leta, ko so samostan oblegli Turki. S tem smodnikom so hoteli samostan pognati v zrak, aka bi bili Turki zajeli. Pozneje so na taj smodniku shranjeni v gotovo že več desetletij nihče ni bil v prostoru, kjer je bil smodnik shranjen. Sedaj pa je zaradi ogenja tako razgrel skalovje, da se je smodnik vnel. Od tega je nastala zagotoneta eksplozija. Od samostana so ostale sedaj samo razvaline. Vsa dragocena knjižnica je uničena, prav tako pa je eksplozija uničila tudi dva velikana sodo, v katereh so imeli menihi shranjeni več desetletij staro vino.

Resen konflikt med Anglijo in Turčijo

Anglija je poslala pred Samos 12 vojnih ladij in grozi z represalijami, ako ne dobi zadoščenja za smrt angleškega oficirja

London, 18. julija. r. Incident, ki je nastal med Anglijo in Turčijo zaradi obstrelevanja stražnega čolna angleške vojne ladje »Levishire« s strani turške obalne straže pri Samosu, zavzema vedno resnejše oblike. Na čolnu so bili trije oficirji, od katerih je bil eden ubit in je pada v morje, dva pa ranjena. Angleški poslanik v Ankari je po nalogu svoje vlade zahteval, naj incident prešteje mešana turško-angleška komisija. Turška vlada pa je ta predlog odloknila.

V angleških krogih so zaradi tega zelo ogorenji in groze z represalijami. Angleško vojno ministrstvo je odpšalo na otok Samos 12 vojnih ladij, med njimi dve veliki križarki po 30.000 ton in tri manjše vojne ladje po 10.000 ton. Ta korak angleške vlade je izzval veliko razburjanje in ogorčenje v turški javnosti. Turški listi poudarjajo, da so

Samomor mesarja v Novem mestu

Novo mesto, 18. julija 1934

Davi okrog 4. si je pognal v svojem stanovanju na Ločenski cesti kroglo iz samokresa v glavo 32-letni mesarski mojster Josip Pogorečnik, doma in simpatični obrtnik, ki se nasebil v našem mestu šest let pred dvema mesecema. Prišel je iz Maribora, kjer je vodil mesarino v gostilno. Zapustil ni nobenega pisma, niti ni komu posredoval, da je zato tudi nihče ne ve, kaj ga je pognal v smrt. Le parkrat je dejal, da ga je njegova hčerka edinka stala mnogo denarja. Zato mislijo, da je iskali vzrok v gmotnih razmerah.

P

Varujmo naše starine!

Nujna potreba zakona s prepovedjo izvoza tudi umetnostno-obrtnih izdelkov

Ljubljana, 18. julija.
Še ni dolgo tega, ko smo morali pisati, kako nujno je potreben zakon o varstvu naših zgodovinskih in umetnostnih spomenikov, ki jih je v naši državi vedno naj, ker največje in tudi nadomestljive starine gredo v inozemstvo. Pokojna vojvodinja Mecklenburška je po Dolenskem izkopal také zaklade, da mogočna Anglia ni mogla spraviti skupaj takih bajnih vst. So bili jih bila kupila za svoje muzeje, in so bili zato ti zakladi razprodani na licitaciji v Ameriki. Pri nas so bile izkopane te naprejšnje dragoceneosti in o zgodovini naše domovine pripovedujejo, sedaj se pa z ujmi ponosajo ameriški muzeji in muzejari, ker jih nismo mogli obdržati, dooma, čeprav smo jih več let imeli ohranjene že v našem muzeju. Domači bi bili zakladi ostali, ce bi imeli zakon, ki bi strogo prepovedoval izvoz starin, kakršnega imajo že prav vse države, ki se družejo v kulturi, in civilizaciji niti od daleč ne morejo meriti z Jugoslavijo. Mi ta prepotredni zakon še vedno pripravljamo in odašamo z njim, čeprav je že vse do zadnjih podrobnosti pretehtano in premišljeno in tudi napisano da, bi ga lahko imeli čez noč, na kar je zlasti že tudi naš senator dr. Valentin Rožič opozarjal, v senatu in se zavezmal, da ga uveljavimo takoj. Pa smo doživeli pravo kulturno katastrofo in tudi silen polom prestiža pred vsem svetom ob izgubi omienjenih zakladov, a zakon se vedno ni uveljavil, da dan za dan romajo umetnine in dnušč starine iz passe države čez mejo in doče, kjer se njih cene in tudi vrednosti za ugled države zavedajo tudi uradni krogi. Italija in Grška sta poručili zaradi starin, ki so tako atraktivne, da se z njem ne more meriti nobena druga, saj Grčija glede komforata daleč zavaja n. pr. za Slovensko in v Italiji res lahko devali tuje iz kože, pa bi bili še vedno tudi najbolj živiti hoteli polni inozemic. Po vsem svetu trobimo o zamislih naših krajev in res prihaja vedno več tujev občudovan našo Dalmacijo pred vsem zaradi zgodovinskih spomenikov, prav tako pa so pravljene južne pokrajine tudi zaradi folklora in narodnega blaga sočin, ki se z uspehom 'kosa' z vsemi drugimi deželami, Evropo. Vsek tuje pa tudi vzame s seboj vsaj majhen drobec tega dozveden neizčrpnejšega bogastva ter za vedno odnese vsaj lepo staro vezenino ali preprogo, ki so jih izdelali kmečke žene, drugi spet male rezbarje, filigran ali tudi našo majoliko, avbo ali pečo, da tudi te se pred leti vskakuje stvari postajajo vedno rekejše, še prej smo spoznali da jih nikdar ne moremo nadomestiti. Drugi spet odprej staro uro ali izrezljano skrinjo, da jih sploh ne prištevamo k redkostim in se tudi naši zbiraleci in prekupevaleci ter starinari že tempo za nje ter hite, da jih čim prej spravijo čez mejo. Tako je bila n. pr. Strahlovi zbirki na najjačem mestu, namreč v znani kmečki sobi, najzanimivejša skrinja vse te največje zbirke naših domaćih skrinj. Sami smo lahko cenili vse predmete Strahlove zbirke in potem imeli se popust pri takoj določeni cenilni vrednosti, da pa je ta najznamenitejša skrinja vendar prišla na staro kramo v Ljubljano. Tudi v našem listu smo javnost opozarjali na to, da je na star krami ob malenostni centru čakala na domačega kupca meseca in mesece ter tudi nekaj let, dokler ni izšinila nekam proti severni meji.

Tudi umetnostno - obrtni muzej pripravljamo in s hvalevredno ter tudi v resnici melenčno vemo se ZTOI zavzemati, da ga dobimo čim prej. Na raznih razpredajah in tudi posamezno je ZTOI pokupila že prav mnogo najlepših izdelkov nekdanjih naših miziarskih umetnikov in rezbarjev ter kovačev in ključavnitarjev ter tudi drugih naših rokodelcev, ki so z največjo ljubeznijo ustvarili prav mostjrovino ročnega dela, kakor tudi rokodelci, ki po njih zgodovini imenuje celo sloge in dobe hišne opreme pa tudi redke, do skrajnosti izpopolnjene tehnike. Toliko je že spravljenega in nakopčenega zlasti v naših muzejih, da ni nikjer več prostora niti za

Ante Gaber.

Poletni in gasilski dan v Kranju

Lepa prireditev Rdečega križa in Prostovoljne gasilske čete

Kranj, 17. julija.

V nedeljo sta priredila Rdeči križ in Prostovoljna gasilska četa poletni in gasilski dan. Mali podmladkarji Rdečega križa osnovne šole so dopoldne prodajali v korist obeh društvene eveje. Ob 11. se je vršelo v veliki dvorani Narodnega doma svetano zbrojanje. Dvorana je bila popolnoma zasedena. Zbrojanje je otvoril sreski načelnik g. dr. Franjo Ogrin. Sledili sta dve deklamaciji, posvečeni Rdečemu križu in gasilstvu. Potem je predaval tajnik Rdečega križa v Kranju, sreski solski nadzornik g. Vilibald Rus o namenu, smernicah in delovanju te humanitarne organizacije. Omenjal je poleg splošnega pregleda razvoja RK še posebej razvoj društva pred in med vojno v Kranju. Večji del predavanja pa je bil posvečen delovanju RK po prevaru do največjih dñi. Občirno je poročal tudi o banovinski skupščini RK v Ljubljani. Omenil je vsa številna dobra dela RK v preteklem letu in številne kulturne in zdravstvene organizacije, ki so v rokah nekaterih krajinskih odborov v banovini.

Zanimivo je bilo tudi predavanje o gasilstvu, ki ga je imel tajnik Kranjske gasilske župe g. inž. Ozbalt Gros. Povrzel je starost gasilske organizacije, v Kranju ravno letos praznijemo 55. letnico ustanovitve. Gasilska društva so bila vedno in so še zbiratilca pozrtvalnih fantov in mož, ki pomagajo ljudem v največjih nesrečah. Sprva je bilo edino orodje gasilcev vedro vodo, ki je ronjalo iz rok v roke, od potoka do mesta požara. Prava organizacija gasilstva pa se je pričela s prvimi ročnimi brizgalnami. Stransko so začeli gojiti gasilce tudi reševalno-sluzbeni. Podal je tudi točno organizacijo slovenskega gasilstva. Važno vlogo bodo imeli gasilci brez dvoma v bodočih plinskih vojnah. Zakon o organizaciji gasilstva predvideva poleg naradnih oddelkov tudi samaritanske oddelke in naračaj. Po nekaterih krajih so gasilska društva še danes edina sredstva prosvetnega in narodnega delovanja.

Narobe svet.

— No, kako ste zadovoljni s svojim letalom?

— Saj ga nimam več, oni dan mi je padlo v morje in se potopilo.

— Kaj pa vaša podmornica?

— Mi je nedavno zletela v zrak.

Zakaj se ljudje ženijo.

— Z ženitvijo je takole: Mladi se ženijo, ker so nespametni, stari pa, lare so zmoreli.

Še malo odgovora

Ljubljana, 18. julija.

Sele danes je dvignil »Slovenčev« Sancho Pansa svojo junaska silico in se zlatej v nas uboge brezverske grešnike, da se po »Slovenčevih« predalih kar zakadilo. Nataknili si je pismarska očala in napisal s farizejskim peresom dolgovezno lamančacio, pa se mu ni posrečilo dokazati, kar je hotel, da smo namreč boljeviški brezversci ali brezverski boljeviški. Tako velike pozornosti kumštiga gospoda, ki moraviheti v »Slovenčevu« buzdovan po brezverskih glavah, niti pričakovali nismo. Veseli nas pa, čeprav je v dobi kistih kumar »Slovenčev« tudi taki prispevki dobrodošeli, da zamašni.

radi neke tožbe preprič. Pernek je

med prepričem svojo lovsko puško, Kozel pa mislec, da ga hoče napasti, mu je skušal odvzeti puško, pri čemer je Pernek pa del. Na teh ležetem je Pernek iztrgal puško ter ga začel neusmiljeno pretepati tako dolgo, da je na njem zlomil puško.

Ze ko je bil Pernek nezavesten je Kozel še pograbil v bližini stoečo motiko ter ga začel z isto obdelavati po glavi, da mu jo je popolnoma razbil. Se med pretepom sta prihitali na dvorišče Pernekova žena in njegov oče, katerima je Kozel tudi grozil s kravato motiko, tako da sta se morala odstraniti in sta z bojišča končno odnesla mrtvega moža. Kozel je bil arretiran in odvezlan v ptujske zapore, kjer je priznaval zločin izgovorja pa se s silobranom.

— Mestni župan g. Jerše bo do konca julija na dopustu in ga med tem časom zapusti podzupan g. Jerše.

Dr. Janež Novak

Ljubljana, 18. julija.

Ze snoči se je po Ljubljani razširila vest, da je odvetnika dr. Janeža Novaka ob morju zadel solnčarica tako močno, da ni več mnogo upanja, davi smo pa izvedeli, da je že med mrtvimi.

Dr. Janež Novak je odšel na morje s svojimi prijatelji in je taboril z njimi na rajskem Loparju, seboj pa je imel tudi koraku, saj menda tudi »Slovenčev« modrijen ne more več zatiskati oči pred nepristanimi atentati, krvavimi pokolji, stavkami in drugimi takimi dobrodatimi, ki so jih prinesli cloveštvu požahneni nrazi. Protivversi je v »Slovenčevih« očeh vsak človek, ki z lastno glavo misli in ki noč mehanično ponavljati vsega, kar pride iz ust modernih pismarjev, ki so vzelero v in cerkev v zakup, da jim pomagata skrivati pred ljudstvom izrazito posvetno, vseskozi materialistično počete.

Zelo značilno za miselnost takih ljudi je priznanje, da ne moremo primerjati z unicevanjem krščanskih svetih v Rusiji in učenja pravoslavne katedrale v Varšavi, ki so jo katoliški Poljaki pognali v zrak, češ, da so bili motivi tu čisto drugačni. Nam, ki smo po »Slovenčevem« prepričani brezversi, greci pri takih stvarih samo za bistvo, da se namreč poruši hram, pa naj stoji v Moskvi ali Varšavi. Mar naj bo podiranje cerkva v enem primeru zločin, v drugem pa krščansko delo? Vemo, od kod pihata ta sapica in kdo stoji za njo.

Pri tudi, da naj bi bili odločilni za presojo podiranja cerkva motivi, morda pošten, resnično veren človek enako obsodit brezverske boljeviške in katoliške Poljake, saj so oboji rusili pravoslavna svetisa kot simbole carske despotije nad seboj. Samo človek, ki mu je vera kriptna in sredstvo za doseg sebečnih namenov, more videti in delati razliko med podiranjem cerkva na eni in na drugi strani. Pravoslavni bratje, ki »Slovenec« baš ob tej prilikai takoj sumljivo koketira z njimi, se mu bodo za odobravanje početja katoliških Poljakov, ki so pognali v zrak pravoslavno katedralo v Varšavi, lepo zahvalili.

Sicer nas pa debela črta počez sili, da odložimo jasen in izčrpen odgovor »Slovenca« na poznejši čas.

Tihotapstvo saharina

Novo mesto, 17. julija.

Na živilskem trgu, ki je bil izredno dobr založen s sočivjem, perutnino in sadrom, se je v ponedeljek med prodajalkami vinski tudi 60letna ženica Brutar Ivana iz Brusnic. Dasiravno ni imela v košari razen nar robcov nič takega, da bi naše gospodinje zanimalo, je bila vendar izmed vseh najbolj zgovorna. Ta njen čebljanie pa je bilo tako nekančno čudno tajinstveno, da je že z radovnosti nastavil tudi tudi mestni stražnik. Na podlagi onega, kar je mož slišal, je na splošno začudenje vseh prodajalk povabil ženico s seboj na stražnico. Temu je sledilo vptje, rohnenje, čele pa so se vmes svarilne besede. Ženica, ki je bila zejo bojevita, je pometala male lične skratice v sosedne jerebase. Okrog stražnika in ženice je naenkrat nastal zih klopčiči ljudi. Stražnik je brž pobral škatlice iz sosednih jerebasov, pograbil razjarenjo ženico in oddikal na stražnico.

Sele tam se je zadeva pojasnila. V skratilih je bil saharin, ki ga je podjetna ženica prinesla na živilski trg, seveda na pravaj kar v cekarju. Ko jo je na stražnik začašel, se je hotela dragocenega blaga izneniti in s tem tudi vseh nepriznlosti tako, da ga je med sihnum vptjem in prekajanjem pometala sosednim prodajalkam v jerebase, češ, saj bodo one toliko pametne, da ga bodo znale skriti in molčati. Izjednajljivo je, da je vse dobiti.

Na tistih dnevnih zanimalih se je takšna pušča, na trgu je še vedno živahnno, mesečani hočelo še vedno jesti, ne glede na to ali so paji dnevi ali ne. In bas v pasih dnebi je trg najbolj začoten in cene so najnižje, da tistim mesečnim, ki se ne postojijo druge sezone, ne treba postoti tudi zdaj. Mesa sicer zdaj ne kupujeveč tako, toda ne zaradi cen, temveč zaradi vročine, vendar je med mesečni populnih vegetariancev malo. Izredno pa čislajo sadje, ki ga Ljubljana konzumira ogromne količine. Vsak dan skoraj ga uvažamo na vagonje ter ga konzumiramo sproti. S kolodvora ga vozijo zjutraj naravnost na Pogačarjev trg, kjer ga prodajajo trgovce na debelo, razloženega v košatah kar po tleh. Najbolj gredo v denar hruške, ki jih je zdaj precej naprodaj na kmečkem sadnem trgu tudi s Stajerskega. Tudi na kmečkem sadnem trgu je mnogo prekupevalev in le redki prodajajo sadje iz prve roke.

Hruške so po 3.50–5 Din kg, ringlo po 4 Din, jabolka po 4–6 Din, borovnice po 2 Din liter, prve brusnice po 8 Din liter, zadnje rdeče jagode tudi po 8 Din in zadnje črešnje po 4 Din kg. Letos so zelo zgodaj naprodaj breške, ki so precej drage in prekajajo na kmečkem sadnem trgu tudi s Stajerskega. Tudi na kmečkem sadnem trgu je mnogo prekupevalev in le redki prodajajo sadje iz prve roke.

Na zelenjadnem trgu so cene zdaj že tako nizke kot jeseni, saj je tudi začoten že z vsem, kot da smo sredji jeseni. Novi krompir je že deli časa po djetiju kg, čebula po Din 1.25 kg, zeleni kolerabe dobiš celo pergišča za dinar, po 6 komadov, enako ceno ima pesa, salato si lahko prvošči vsak, saj dobis za denar 2–6 komadov. Kumare so zelo takoj velike, da po sameznem komad nežna gospodinja komaj

vzdigne, tu in tam so velike kot buče. Največji komad stane 2 Din. Buč Ljubljanci ne cenijo posebno, vendar so se jih že precej navadili v primeri s prejšnjim letom, zato jih je tudi še dalje več na prodaj. Zelenjadni trg je bil danes povsem zaseden.

Ob sedrah navadno ni takšnega navala nanj. Zelo se pozna, da ljudje potrebujejo kravato denar in da je na njivah in vrtovih cedljivo več sočivja in zelenjave.

Edino perutniški trg je slabš zaseden in dnevnem, kar se vedno nekoliko pozna pri cenah piščancev, ki so bili danes najdražji po 40 Din par, vendar že precej težki. Najcenejši so po 22 Din par ali po 13 Din komad.

Beložnica

Koledar

Danes: Sreda, 18. julija katoličan: Karol, Miroslav, pravoslavni 5. julija.

Današnja prireditev

Kino Matica: Csibi (Franciška Gaal).

Kino Dvor: Sestra Angelika.

Kino Šiška: Nora povest.

Danes: Mr. Bakarčić, Sv. Jakoba trg 9 in dr. Piccoli, Tyrseva cesta 6.

Spod sita

Ce govorimo o domišljaju in domišljavosti, bi človek na prvi pogled misil, da tu ni nobene razlike, da imajo lahko domišljavci bogato domišljijo in nasprotov. Resnici pa ni tako, domišljija in domišljavost se razlikuje kakor noč in dan. Domišljavi ljude se ne oznevljujejo bolni. Ijastje bo bilo domišljijo pa vidijo zdravje celo bolezni. Nekaj skupnega pa vendar imajo, da nameč zelo lahko žive, samo način njihovega življenja kaže zoper veliko razliko. Domišljavec misli, da se sreča vesvet okrog njega in zaradi njega. Egočetrno gledanje sveta ga zavaja v zmoto naziranje, da celo pes ne more in ne sme zalajati na nikogar drugega kakor nanj. Domišljavci so pa aktivni in pasivni, enti si domišljajo zase, drugi pa za druge.

Ko smo oni danes posvetili skromno odhodnikovemu gospodu v vročo željo, da bi se nikoli več ne vrnil, se je načel tak previdno domišljavec, ki se je čutil prizadetega in užaljenega za drugega, češ, da je bila naša odhodnica posvečena njegovemu varovancu, ki se je tiste dan slučno tudi nekako poslavlj. Kam bi pa prišel, če bi se hotel spomniti z odhodnico vsakega odhajajočega? Teko daleč bi se tudi domišljavost ne smela zaleteti, sicer lahko zadeva k svoji posestri nadutosti. Torej s

Ponson du Terrail: 73
Lepa židovka

Roman.

IX.

MAS DES VIGNES

— Saj to je pravi roman, kar mi tu pripoveduješ, — je prebil Vergniaud Guadet.

— Roman, ki žal nikoli ne bo razvzlan, dragi moj, — je odgovoril Elie Guadet zamišljeno.

Vzdihnil je in nadaljeval:

— In to je bilo vse, kar se mi je posrečilo spraviti iz starega viničarja: Sicer sem pa prepričan, da niti on, niti kdo drugi ne ve nič drugega. Bela hišica se imenuje Mas des Vignes. Prej je bila last stare vdove, ki je pa umrla. Nekaj let je bila zaprta, nekega jutra so se pa njena vrata zopet odprla. Prišli so delavci, preplekali so vrata in okna, prebelili stene in spravili v red notranjost. Čez nekaj dni se je pa ustavila pred hišico kočja.

Izstopila sta žena in deklica, obe črno oblečeni. Kočjaž je pognal konje nazaj in ni ga bilo več na spregled. Od takrat prebiva zagotoneta žena s svojo hčerkico tu. Odšak sta prišli? Gospa je zelo dobrega srca in čez nekaj dni je bilo že znano, da je bogata. Beračem je dajala miločino in podpirala je vse siromake v tem kraju. Često je padel tudibbi cekin v dlan ali klobuk siromašnega človeka. Ima že presenečen berača za jectja! »molil bom za vas, lepa gospa,« je dvignila solzne oči proti nebu in hitro odšla. V Saint-Emilion je hodila vsak dan, toda ustavljal se je samo na pošti. Vsak mesec in vedno ob istem času je tri ali štiri dni izginila. Stari viničar mi je zatrjeval, da se vozi v Bordeaux. Potem se je pa zopet vračala v Mas des Vignes ter živila dalje svoje skromno in zagotoneno življenje...

Tu je Elie Guadet za hip območnik.

V njegovem pogledu je bilo toliko otožnosti in v glasu toliko ginenosti, da ga je prijet Vergniaud za roko in mu je krepko stisnil rekoč:

— Nadaljuj!

In mladi mož je znova povzel besedo:

— Lahko si misliš, da to ni moglo zatrepi ljubezni v mojem srcu. Baš nasprotno. Moja strast je s tem le še bolj

plantela. Vsak dan sem stal na cesti, kjer sem srečaval svojo lepo in otožno neznanko. Končno je tudi ona opazila mojo vztrajnost in zdele se mi je, da se ne jezi, ker jo neprestano zalezujem. Odzdravljala mi je z melahnolikičnim nasmehom in nadaljevala svojo pot. Često sem hotel poklekni pred njo, toda zastonovalo je, da me je pogledala, pa mi je upadel pogum.

Pozneje jo je pa vedno spremljala hčerka. Nedolžnost je vedno branik kreposti. Sicer nisem mogel dobiti, da je vdova. Toda po mojem prepričanju se človek nikoli ne more ostreti vsake nadre, pa naj bo še tako potri ali strit. Kakor veš, imam nekaj premoženja, sem častihlepen in podjeten, kakor ti sem tudi jaz sanjal o slavi in če si me prehitel, ti mislim slediti. Do tega sklepa sem prišel nekoga večera, ko sem sedel k mizi in ji napisal pismo.

Ah, vse, kar je kipelo v mojem srcu, sem izšel na papir. Ljubil sem jo, in oboževal. Bila mi je vse na svetu in moja usoda je bila odvisna od njenega odgovora. Zasmobil sem jo, opisal sem ji svoje razmire in ji priznal, kakšne nadre gojim v svojem srcu.

Svoje poslanstvo sem poveril staremu viničarju, ki sem z njim takrat govoril o nji. Se zdaj se mi zdi, da je trajala celo večnost ura, ki je minila od takrat, ko sem čakal skrit v vinogradu, da je odnesel viničar moje pismo v Mas in se vrnil. Sledil sem mu s pogledom. Ko sem videl, da je stopil na vrt, mi je zastalo srce. Ko je potrkal na vrata, me je oblič mrzel pot in zdele se mi je, da bo zdaj zdaj po meni. Slednji se je vrnil.

Prinašal mi je pismo. Hotel sem vstati in mu stopiti naproti, pa so se mi kolena tako šibila, da nisem mogel. Samo moje srce je bilo polno radosti, kajti zdele se mi je, da mi prinaša pismo vsaj upanje, če že ne sreča. Stari viničar je pa odškimal z glavo, rekoč:

— Utogi gospod Elie!

Te besede so me pretresle v dnu duše. Obračal sem pismo v rokah in nisem si upal odpreti ga. Slednji sem se ves iz sebe premagal, odprti pismo in ga prečital.

Guadet je območnik, globoko je vzdihnil in nadaljeval:

— Cital sem naslednje pismo:
»Gospod!

Vaše pismo me je ganilo, kakor more ganiti le ubogo ženo, ki ne pozna več v življenju sreče, ne upanja. Gorje,

ki me tare, je tako, da so vsi ljude proti njemu brez moči. Privezana sem grobu in sicer za vse življenje. Vsi, ki sem jih ljubila, so ločeni od men. Ene je ločila smrt, druge debele stene jetnišnice, ki se morda nikoli več ne odpre. Oprostite mi, gospod, in pozabite name. Vaša radostna mladost je polna upanja in zločin bi bil prikleniti jo na izgubljeno življenje. Če me resnično ljubite, gospod, vas prosim na konjenih, da zapustite Saint-Emilione in se vrnete v Bordeaux. Vsak dan bom vroče prosila boga, da vam pošle srečo, in bog me bo uslušal.

S.....

S to črko se je pismo končalo in obenem je bila podpis.

Elie Guadet je zopet območnik.

Zdaj ga tudi Vergniaud ni več prosi, naj nadaljuje. Molčal je tudi sam.

Mladenci je znova povzel besedo:

— Vse drugo boš lahko uganil sam, je-li? Izpolnil sem njen željo. Naslednjega dne sem zapustil rojstno mesece in svoje stare starše in zdaj sem tu strit, nesrečen, toda ne obupan, kajti nekaj mi pravi, da bo morda nekoga dne...

Elie Guadet ni izgovoril svoje misli do konca. Tisti hip je namreč nekdo potrkal na vrata.

Mladi advokat je vstal.

— Kdo si drzne motiti naju? — je zagodnjal nejedvolo. — Saj je davno mimič čas za posvetovanja. Saj bo knali noč.

Pri tem se je ozrl na svojega prijatelja in zapazil, da ima solze v očeh. In brž je pripomnil:

— Nihče ne sme videti pri meni objokanega človeka. Stopi brž v sosedno sobo.

In Viktorin Vergniaud je odgrnil zaveso, zakrivajočo vrata v sosedno sobo. Potisnil je skozi nje svojega prijatelja, potem jih je pa zopet zapri in stopil hitro k vratom, vodečim na hodnik.

— Je gospod Viktor Vergniaud doma? — se je začul prijeten ženski glas v senci, ko je mladi advokat odprti vrata.

— Jaz sem, advokat Vergniaud, madame, — je odgovoril in se umaknil s praga.

V sobo je stopila mlada žena, držeč za roko deklico. Obe sta bili črno oblečeni.

Pri pogledu na črno oblečeni neznanke se je Vergniaud zdrznil.

S princesami je hotel plesati

V soboto zvečer je priredil ameriški poslanik v Budimpešti Montgomeri na parnik »Zofija« na Dunavu poslovni diner, ki so bili nanj povabljeni člani diplomatskega zborja in budimpeščanska gospoda. Na ladji so priredili po večernji ples in tu je vzbudil pozornost vse gospode mladeniči, ki ni bil v smokingu, pač je pa zelo navdušeno plesal in se kar preveč stiskal k damam. Plesalke je med plesom takoj privijal k sebi, da se je začela gospoda spogledovala, pa tudi zgražati. Končno je stopil k njemu uradnik ameriškega poslanstva in ga vprašal po imenu, ker ga ni nihče poznal.

Mladenci se je predstavil za 22letnega zasebnega uradnika Jakoba Kuxa in na vprašanje, kako je prišel na parnik, je odgovoril, da je splezal nanj po vrvi v pristanišču. Dejal je, da je hotel vsaj enkrat v življenju plesati s princesami, ker je moral sicer vedno plesati samo z natakaricami in modistkami. Posrečilo se mu je plesati z mnogimi elegantnimi damami in tako mu ni žal, da je storil ta korak. Podjetnega mladeniča so izročili policiji, ki ga je pa izpustila, ker je mogoče proti njemu postopati samo radi kršitve domačega mira.

— Angleški prevod teh črtic je prvič opozoril Evropo na trpljenje ruske emigracije. V emigraciji je sodelovalo samo pri listih narodne smeri, največ pri »Vozroženju«, pri »Rulu« in »Segodnja«. Njegovo satirično pero je strupeno napadol boljevike, ki so ga izmed vseh russkih publicistov tudi najbolj sovražili. Zanimivo je, da je imel Jablonovski tovarisko v Trockem, ko sta pred revolucijo skupaj sodelovala v »Kijevski misli«, v kateri je Trocki pisal o francoski in nemški politiki, seveda ko še ni nastopal kot marksist.

koje slovo.

Kakor vsa ruska inteligencija, je budi tudi Jablonovski liberalnih nazorov in za svojo prvo dolžnost je smatral napadati vlado, armado, administracijo, policijo, žandarmerijo, skratka vse organe, ki so ovirali razvoj ruske kulture. Seveda je tudi on sanjal o revoluciji, toda ne o taki, kakor je prišla. Ruska revolucija je namreč udarila v prvi vrsti po svojih protektorjih, socialistih in liberalcih. Tedaj se je zdrami iz teh težkih sanj tudi Jablonovski in takoj je našel svoje mesto v beli armadi. Bil je evakuiran v Egipt in nieslo prve emigrantske izkušnje je preobčil dnevnik Burceva »Obšče delo« pod naslovom »Gosti pri angleškem kralju«.

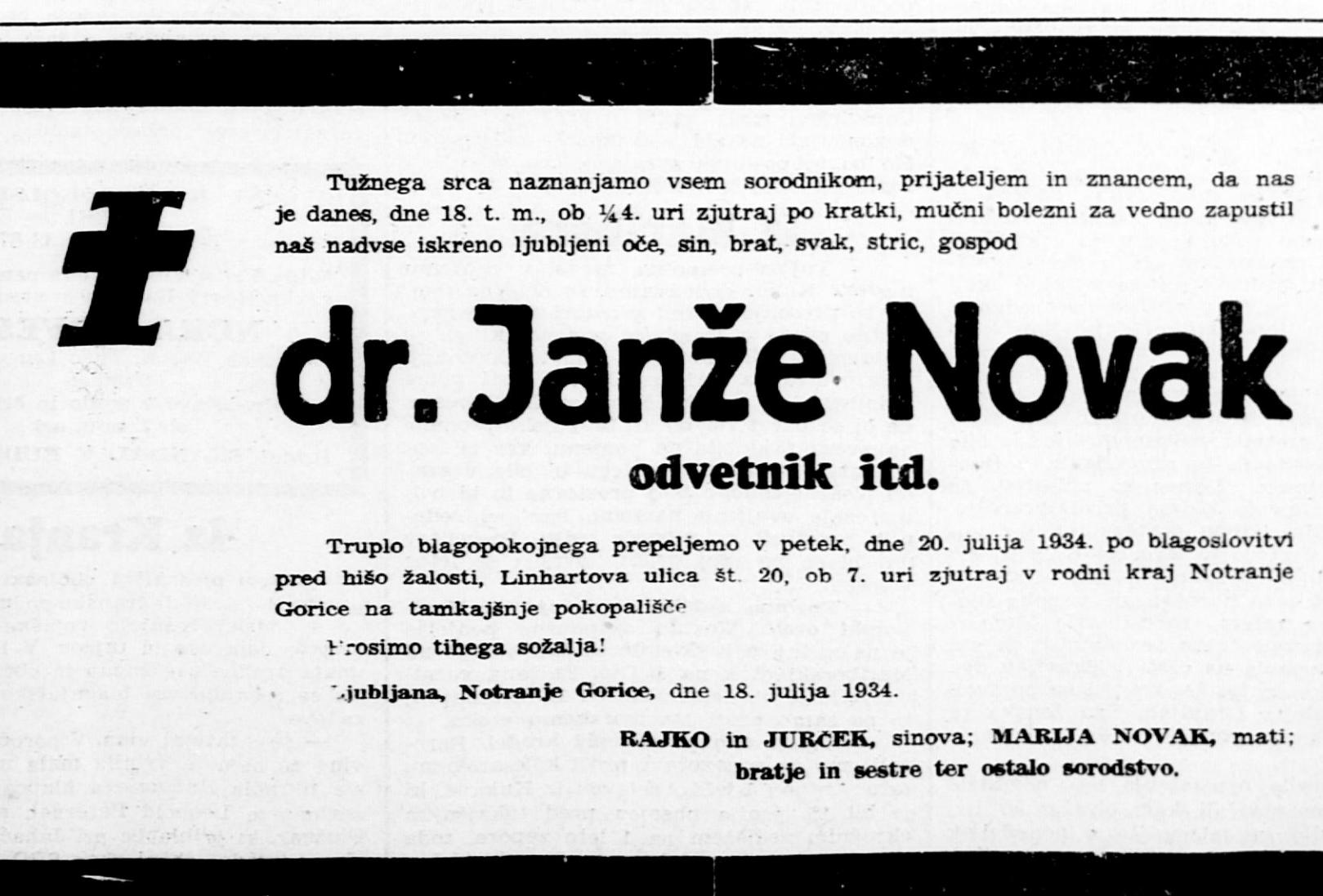
Angleški prevod teh črtic je prvič opozoril Evropo na trpljenje ruske emigracije. V emigraciji je sodeloval samo pri listih narodne smeri, največ pri »Vozroženju«, pri »Rulu« in »Segodnja«. Njegovo satirično pero je strupeno napadol boljevike, ki so ga izmed vseh russkih publicistov tudi najbolj sovražili. Zanimivo je, da je imel Jablonovski tovarisko v Trockem, ko sta pred revolucijo skupaj sodelovala v »Kijevski misli«, v kateri je Trocki pisal o francoski in nemški politiki, seveda ko še ni nastopal kot marksist.

Iz Poljčan

— Streli udarila v kovačnico. Nad Poljčanom in okolico je v nedeljo na večer ponovno prihrumela nevita. Zlasti je bilo hudo proti 19. uri. Pozneje smo zvedeli, da je v Sp. Lažah gorelo. Streli je užgal kovačnico tamšnjega posestnika in goštinčnega g. Mlakarja. Ko je ljudi, ki jih je bilo takrat vse polno v gostilni (zatekli so se tja pred nevihto z Ljubčiča, kjer je bilo zgnejanje) mini prvi strah, so sli takoj gasil s svojimi humoristično-satiričnimi podlistki. Kakor Gogol, je bil tudi Jablonovski maloruski plemič in imel je z njim skupno potezo Malorusom lastnega humorja. Čitatelji listov, ki je v njih priobčeval feljtone, so iskali v prvi vrsti njegov fini humor in ironijo, saj je bila v njem globoka življenjska modrost. Pisal je tudi zelo lepe povesti za otroke in iz življenja živali. Sodeloval je pri mnogih russkih revijah in listih, kakor »Sim otečestva«, »Naša življa«, »Božji mir«, »Rječ« itd. Posebno mnogo njegovih podlistkov sta priobčila »Kijevska misl« in »Rus-

— Gasilska tombola v Makalah. V nedeljo ob 15. uri priredil lani ustanovljena makalska gasilska četa na trgu veliko tombolo s 160 prav lepimi dobitki; med glavnimi je spalnica iz javorjevega lesa. Karte so po 2 Din. Podprite mlado društvo z obilnim obiskom!

Pristopajte k »Vodnikovi družbi«

Josip Zapantič. — Za »Narodno tiskarno«: Fran Jerešek. — Za upravo in inserati delista: Oton Christot. — Vas v Ljubljani.